

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ВННІЕ ЗУНУ
Борис ПОГРІЩУК

«31» *серпня* 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з науково-
педагогічної роботи ЗУНУ
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»
спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма – «Митна та податкова справа»

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	2	4	28	14	3	7	98	150	4
Заочна	2	4	8	4	-	-	138	150	4

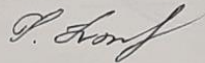
31.08.2023
[Signature]

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ – 2023

Робочу програму склав канд. екон. наук, старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНІІЕ ЗУНУ Сергій ПІДГАЄЦЬ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНІІЕ ЗУНУ (протокол №1 від 28.08.2023р.).

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та
страхування
д-р екон. наук, професор

Галина ПОГРИЩУК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (протокол №1 від 30.08.2023 р.).

Голова групи
забезпечення спеціальності
д-р екон. наук, професор

Ольга КИРИЛЕНКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Дисципліна «Фінанси підприємств»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: вибіркова професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: денна – 2-й заочна – 2-й Семестр: денна – 4-й заочна – 4-й
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Митна та податкова справа	Лекції: денна – 28 год. заочна – 8 год. Практичні заняття: денна – 14 год. заочна – 4 год.
Загальна кількість годин: денна – 150 год. заочна – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: денна – 98 год. заочна – 138 год. Тренінг, КППЗ: Денна – 7 год. Індивідуальна робота: денна – 3 год.
Тижневих годин – 10,7 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити студентів з теоретико-прикладними аспектами сутності фінансів підприємств, показати їх роль і призначення у фінансовій системі держави та сучасній економічній науці; розвинути на основі практичного і теоретичного матеріалу, узагальнення законодавчих і нормативних документів, навички і здібності здійснення фінансових розрахунків, фінансового аналізу, фінансового планування, самостійного ухвалення рішень як в сфері організації фінансів підприємств, так і в будь-якій іншій сфері підприємництва.

Предметом вивчення дисципліни є система фінансово-економічних відносин, які виникають у процесі поточної та інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва.

2.2. Завдання вивчення дисципліни – формування у студентів базових знань і навичок з питань теорії і практики фінансових відносин, що організуються на підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання, змісту окремих напрямів фінансової діяльності та їх взаємозв'язку.

Завдання проведення лекційних занять

В результаті проведення лекцій студенти повинні знати структуру і зміст дисципліни, вміти знаходити зв'язок між її темами та іншими фінансово-економічними дисциплінами, а також вміти використовувати отримані знання для вирішення практичних задач.

Завдання проведення практичних занять

В результаті проведення практичних занять студенти повинні освоїти засади організації фінансів підприємств, а також отримати практичні навички формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на мікрорівні та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни поглиблює та конкретизує знання, набуті студентами при вивченні курсів «Мікроекономіка», «Бухгалтерський облік і оподаткування», «Фінанси», «Економіка підприємства», «Банківський маркетинг». Знання з перелічених курсів дозволять студентам якісно засвоїти основні положення та навички, які стануть базою для вивчення теоретичних і практичних питань з дисципліни «Фінанси підприємств».

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Змістовий модуль I.

Концептуальні засади фінансів підприємств

Тема.1. Основи фінансів підприємств

Поняття і сутність фінансів підприємств. Функції фінансів як внутрішня властивість і форма прояву їх сутності. Фінанси підприємств в умовах формування ринкової економіки. Сфери фінансових відносин підприємств. Фінансові відносини між структурними підрозділами підприємств, між підприємствами та суб'єктами господарювання, з державою, з банками, зі страховими компаніями. Грошові доходи, фонди грошових коштів, фінансові ресурси підприємств. Методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів: внутрішні і зовнішні. Власні, позичені і залучені кошти. Основні принципи організації фінансів підприємств: фінансова незалежність; відповідальність за результати діяльності; комерційний розрахунок; формування фінансових резервів, розмежування коштів на власні й позичені. Особливості організації фінансів підприємств в залежності від форми власності, галузі економіки, організації бізнесу, сфери діяльності. Фінансова діяльність підприємства. Зміст, завдання й організація фінансової роботи на підприємствах. Організація управління фінансовими ресурсами підприємства.

Тема 2. Розрахункові операції підприємств

Сутність і значення грошових розрахунків в діяльності підприємств, принципи їх організації. Порядок відкриття підприємствами рахунків у банківських установах. Види рахунків. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, платіжними вимогами, акредитивами, чеками, векселями. Розрахунки при наданні факторингових послуг підприємствам, вимоги до їх проведення і сфера використання. Готівкові розрахунки на підприємствах і сфера їх застосування. Організація готівкових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій за розрахунками. Фінансові і адміністративні санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 3. Грошові потоки підприємств

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових потоків підприємств. Грошові потоки від фінансової, операційної та інвестиційної діяльності. Грошові надходження підприємства. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг) як основне джерело грошових надходжень на підприємстві. Фактори, які впливають на обсяг виручки. Визначення моменту реалізації: касовий метод та метод нарахувань, їх зв'язок та відмінність від способів визначення факту реалізації при оподаткуванні. Специфіка формування виручки від реалізації на підприємствах окремих галузей

економіки. Розподіл виручки і формування грошових ресурсів підприємств. Грошові витрати підприємства. Групи витрат: на відтворення основних засобів, соціально-культурні заходи; операційні; на виробництво та реалізацію продукції (робіт, послуг). Їх зміст та структура. Прямі та непрямі витрати. Умовно-змінні та умовно-постійні витрати. Зміст та їх зв'язок з виробництвом і з обсягом виробництва. Елементні та комплексні витрати, їх склад. Виробнича та повна собівартість продукції (робіт, послуг). Кошторис витрат на виробництво та реалізацію продукції. Залишки нереалізованої продукції та їх визначення.

Тема 4. Формування та розподіл прибутку підприємств

Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства: економічна сутність, функції, його склад і структура. Валовий прибуток підприємства (прибуток від реалізації продукції), порядок його визначення. Фактори, які впливають на формування прибутку від реалізації. Собівартість реалізованої продукції та її ціна, їх вплив на розмір валового прибутку. Методи планування прибутку від реалізації продукції. Операційний прибуток підприємства: алгоритм обчислення, складники. Адміністративні витрати та витрати на збут, їх формування. Прибуток від іншої операційної діяльності. Прибуток від фінансових операцій. Визначення прибутку від звичайної діяльності, надзвичайні доходи та надзвичайні витрати підприємств. Розподіл прибутку між державою та господарюючими суб'єктами. Формування чистого прибутку підприємств і його використання: на створення резервного фонду, на виплату дивідендів, на поповнення статутного фонду. Нерозподілений прибуток підприємства.

Тема 5. Необоротні активи підприємств

Економічна сутність і призначення необоротних активів. Суть, склад і структура основних засобів підприємств, види їх вартісної оцінки (первісна, залишкова, справедлива, відновлювальна, ліквідаційна). Просте і розширене відтворення основних засобів, джерела відтворення. Знос і амортизація основних засобів. Фізичний і моральний знос. Амортизація основних засобів як основне джерело їх відтворення. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань, які використовуються в Україні. Ремонт основних засобів і його фінансове забезпечення. Показники стану і ефективності використання основних засобів: фондвіддача, фондоємність, фондоозброєність, коефіцієнт зносу тощо.

Тема 6. Оборотні активи підприємств

Сутність оборотних активів та їх організація. Склад, розміщення і джерела формування оборотних коштів. Власні, залучені і позичені оборотні кошти. Нормування оборотних коштів: поняття норм і нормативів. Необхідність і методи визначення потреби в оборотних коштах. Метод прямого розрахунку і сфера його застосування. Обчислення потреби в оборотних коштах у виробничих запасах сировини та матеріалів. Нормування оборотних коштів в незавершеному виробництві, в запасах готової продукції на складі, у витратах

майбутніх періодів, малоцінних та швидкозношуваних предметів та в інших елементах. Поняття сукупного нормативу, визначення понаднормативних залишків та незаповнення нормативу. Економічний метод визначення потреби в оборотних коштах. Планування і фінансування приросту нормативу власних оборотних коштів. Основні джерела приросту власних оборотних коштів. Показники стану і ефективності використання оборотних коштів. Контроль за раціональним використанням оборотних коштів.

Змістовий модуль II. ***Управління фінансовими ресурсами підприємств***

Тема 7. Капітал підприємства

Сутність капіталу та його роль в забезпеченні діяльності підприємств. Економічний зміст та призначення власного капіталу підприємств. Статутний капітал та специфіка його формування підприємствами різних організаційно-правових форм. Економічний зміст та призначення позикового капіталу підприємств. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу. Форми кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств: банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, державний. Класифікація банківських кредитів: за строками користування, за забезпеченням, за ступенем ризику, за методами надання, за строком погашення. Зміст та порядок укладання кредитного договору, відповідальність сторін за виконання його умов. Принципи кредитування. Способи отримання кредитів. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Методи забезпечення повернення кредитів. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент: методика обчислення, джерела сплати та його вплив на фінансово-господарську діяльність. Товарний (комерційний) кредит, умови його отримання підприємствами, та погашення. Лізингове кредитування підприємств. Особливості одержання та повернення державного кредиту.

Тема 8. Оцінка фінансового стану підприємств

Фінансовий стан підприємства: суть, необхідність і значення його оцінки. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства: фінансова звітність та інші джерела інформації, які використовуються для цих цілей. Показники фінансового стану підприємства. Суть ліквідності підприємства. Фактори, що впливають на стан ліквідності підприємства. Показники ліквідності і методика їх визначення. Поняття платоспроможності підприємства, фактори, що впливають на неї. Показники платоспроможності і методика їх обчислення. Фінансова стійкість підприємства. Система показників, що характеризують фінансову стійкість підприємства і методика їх розрахунку. Рентабельність підприємства. Система показників, що характеризують рентабельність підприємства, методика їх розрахунку та оцінки. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. Прогнозування змін фінансового стану підприємства.

Тема 9. Фінансове планування на підприємствах

Фінансова стратегія підприємств. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Зміст і завдання фінансового планування на мікрорівні. Методи фінансового планування: балансовий, програмно-цільовий, нормативний та метод коефіцієнтів (екстраполяції). Інформаційне забезпечення фінансового планування. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники фінансово-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Фінансовий план як невід'ємна складова бізнес-плану. Зміст та структура поточного фінансового плану підприємства (балансу доходів та видатків). Розрахунок показників доходної і витратної частини фінансового плану. Виконання фінансового плану. Порядок складання перевірконої таблиці до фінансового плану. Оперативне фінансове планування: зміст і призначення. Характеристика розділів і статей платіжного календаря. Бюджетування як форма фінансового планування на підприємстві.

Тема 10. Фінансова санація та банкрутство підприємств

Фінансова санація на підприємстві: причини та необхідність проведення, економічний зміст та класична модель здійснення. Санаційний аудит. Розробка плану санації. Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації. Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Санація шляхом реорганізації (реструктуризації) підприємства. Роль приватизації в забезпеченні санаційних процесів суб'єктів підприємництва – юридичних осіб. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні підприємства-боржника. Фінансова участь персоналу в санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємств. Реалізація плану фінансової санації підприємства як завершений етап санаційного процесу. Банкрутство підприємства: суть, причини виникнення і процедура встановлення. Оцінка внутрішніх і зовнішніх факторів фінансової неспроможності підприємств. Порядок оголошення підприємства банкрутом. Методики діагностики (прогнозування) ймовірності банкрутства.

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ
З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»
(денна форма навчання)**

Теми курсу	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансів підприємств						
Тема 1. Основи фінансів підприємств	4	1	9	1	3	поточне опитування, тестування, задачі
Тема 2. Розрахункові операції підприємств	2	1	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 3. Грошові потоки підприємств	4	2	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 4. Формування та розподіл прибутку підприємств	2	2	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 5. Необоротні активи підприємств	2	1	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 6. Оборотні активи підприємств	2	1	10			модульна контрольна робота 1
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємств						
Тема 7. Капітал підприємств	4	2	9	2	4	поточне опитування, тестування, задачі
Тема 8. Оцінка фінансового стану підприємств	2	2	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 9. Фінансове планування на підприємствах	2	1	10			поточне опитування, тестування, задачі
Тема 10. Фінансова санація та банкрутство підприємств	4	1	10			поточне опитування, тестування, задачі
Разом	28	14	98	3	7	

(заочна форма навчання)

Теми курсу	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади фінансів підприємств			
Тема 1. Основи фінансів підприємств	4	2	14
Тема 2. Розрахункові операції підприємств			13
Тема 3. Грошові потоки підприємств			14
Тема 4. Формування та розподіл прибутку підприємств			14
Тема 5. Необоротні активи підприємств			14
Тема 6. Оборотні активи підприємств			14
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ресурсами підприємств			
Тема 7. Капітал підприємств	4	2	14
Тема 8. Оцінка фінансового стану підприємств			14
Тема 9. Фінансове планування на підприємствах			13
Тема 10. Фінансова санація та банкрутство підприємств			14
Разом			8

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

Денна форма навчання

Практичне заняття 1.

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності фінансів підприємств, фінансових ресурсів підприємств і фінансового менеджменту на мікрорівні; особливостей формування статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм; аналізу формування й використання фінансових ресурсів підприємств за джерелами їх походження.

Питання до обговорення:

1. Сутність та функції фінансів підприємств.
2. Властивості і відмінні ознаки фінансів підприємств.
3. Класифікація фінансових відносин підприємств.
4. Фінансові ресурси підприємств: поняття, склад і джерела їх формування.

Тема 2. Розрахункові операції підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності розрахункових операцій підприємств; здійснення розрахунків на підприємствах за допомогою різних платіжних документів; дотримання розрахунково-платіжної дисципліни.

Питання до обговорення:

1. Організація розрахункових операцій і їх види.
2. Використання платіжних інструментів при здійсненні розрахункових операцій.
3. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для господарської діяльності. Санкції в системі розрахунків і платежів.

Дискусійне обговорення сутності, ролі, значення та функціонального призначення фінансів підприємств.

Практичне заняття 2.

Тема 3. Грошові потоки підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності грошових потоків підприємств; порядку формування доходів і витрат підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність грошових потоків та їх значення в діяльності підприємства.
2. Грошові надходження підприємств.
3. Грошові витрати підприємств.

Дискусійне обговорення щодо практичної значимості вхідних та вихідних грошових потоків підприємств.

Практичне заняття 3.

Тема 4. Формування та розподіл прибутку підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності прибутку підприємств; порядку планування, розподілу та використання прибутку на підприємствах; визначення факторів, які впливають на прибуток підприємств.

Питання до обговорення:

1. Економічний зміст прибутку підприємства.
2. Формування і розподіл загального прибутку.
3. Формування відпускних цін і їх вплив на прибуток.
4. Методи розрахунку та планування прибутку.

Дискусійне обговорення щодо шляхів ефективного розподілу та використання прибутку підприємств.

Практичне завдання щодо здійснення аналізу прибутку підприємства.

Практичне заняття 4.

Тема 5. Необоротні активи підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності необоротних активів підприємств; порядку нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів; розрахунку показників ефективності використання основних засобів підприємств.

Питання до обговорення:

1. Економічна сутність і призначення необоротних активів.
2. Основні засоби підприємства, їх сутність та характеристика.
3. Знос і амортизація основних засобів.
4. Відтворення основних засобів та джерела його фінансування.
5. Нематеріальні активи підприємства: поняття та класифікація.
6. Амортизація нематеріальних активів.

Дискусійне обговорення проблем управління необоротними активами в цілому та ефективна політики їх фінансування

Тема 6. Оборотні активи підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності оборотних активів підприємств; визначення потреби у оборотних коштах; розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність і значення оборотних активів в діяльності підприємств.
2. Класифікація оборотних активів.
3. Організація оборотних активів.
4. Джерела формування оборотних активів.
5. Необхідність і методи планування потреби в оборотних активах.

Дискусійне обговорення теоретичних та практичних підходів щодо джерел формування оборотних активів.

Практичне заняття 5.

Тема 7. Капітал підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності власного та позикового капіталу підприємств; формування власного капіталу на підприємствах; організації кредитування підприємств; оцінки вартості власного й залученого капіталу підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність капіталу та його роль в забезпеченні діяльності підприємств.
2. Власний капітал підприємств.
3. Позиковий капітал підприємств.
4. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу.
5. Банківський кредит у формуванні позикового капіталу.
6. Комерційний кредит як спосіб залучення позикового капіталу.
7. Фінансування підприємств на основі випуску корпоративних облігацій.

Дискусійне обговорення щодо способів та методів визначення доцільності використання позичкового капіталу підприємством.

Практичне завдання щодо аналізу формування та використання власного та позикового капіталу підприємства.

Практичне заняття 6.

Тема 8: Оцінка фінансового стану підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності оцінки фінансового стану підприємств; проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємств; здійснення комплексного аналізу фінансового стану підприємств; розробки рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємств.

Питання до обговорення:

1. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність та значення.
2. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства.
3. Оцінка показників ліквідності балансу.
4. Оцінка платоспроможності підприємства.
5. Оцінка рентабельності підприємства.
6. Система показників фінансової стійкості підприємств та їх оцінка.
7. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Дискусійне обговорення щодо передумов та необхідності проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства.

Практичне завдання щодо оцінки фінансового стану підприємства.

Практичне заняття 7.

Тема 9. Фінансове планування на підприємствах

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності фінансового планування на підприємствах; аналізу та систематизації інформації щодо фінансового планування на підприємствах; застосування методів планування діяльності підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність фінансового планування на підприємстві, його цілі і завдання.
2. Основні види фінансового планування.
3. Фінансова стратегія підприємства.
4. Методи фінансового планування їх сутність та значення на підприємстві.
5. Поточне фінансове планування.
6. Оперативне фінансове планування.

Дискусійне обговорення факторів, що впливають на здійснення поточного і оперативного фінансового планування.

Практичне завдання щодо здійснення фінансового планування.

Тема 10. Фінансова санація та банкрутство підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності та критеріїв банкрутства підприємств; визначення ймовірності банкрутства з застосуванням різноманітних методик; застосування фінансової санації підприємств та визначення можливостей її здійснення.

Питання до обговорення:

1. Фінансова криза підприємства, її сутність, причини та наслідки.
2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.
3. Фінансова санація підприємства та порядок її проведення.
4. Фінансові джерела санації підприємств.
5. Оцінка ефективності антикризових заходів.
6. Фінансові наслідки банкрутства та ліквідації підприємства.

Дискусійне обговорення щодо діагностики фінансової кризи на підприємстві.

Практичне завдання щодо здійснення оцінки ефективності антикризових заходів.

Заочна форма навчання

Практичне заняття 1.

Тема 1. Основи фінансів підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності фінансів підприємств, фінансових ресурсів підприємств і фінансового менеджменту на мікрорівні; особливостей формування статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм; аналізу формування й використання фінансових ресурсів підприємств за джерелами їх походження.

Питання до обговорення:

1. Сутність та функції фінансів підприємств.
2. Властивості і відмінні ознаки фінансів підприємств.
3. Класифікація фінансових відносин підприємств.
4. Фінансові ресурси підприємств: поняття, склад і джерела їх формування.

Тема 2. Розрахункові операції підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності розрахункових операцій підприємств; здійснення розрахунків на підприємствах за допомогою різних платіжних документів; дотримання розрахунково-платіжної дисципліни.

Питання до обговорення:

1. Організація розрахункових операцій і їх види.
2. Використання платіжних інструментів при здійсненні розрахункових операцій.
3. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для господарської діяльності. Санкції в системі розрахунків і платежів.

Дискусійне обговорення сутності, ролі, значення та функціонального призначення фінансів підприємств.

Тема 3. Грошові потоки підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності грошових потоків підприємств; порядку формування доходів і витрат підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність грошових потоків та їх значення в діяльності підприємства.
2. Грошові надходження підприємств.
3. Грошові витрати підприємств.

Дискусійне обговорення щодо практичної значимості вхідних та вихідних грошових потоків підприємств.

Тема 4. Формування та розподіл прибутку підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності прибутку підприємств; порядку планування, розподілу та використання прибутку на підприємствах; визначення факторів, які впливають на прибуток підприємств.

Питання до обговорення:

1. Економічний зміст прибутку підприємства.
2. Формування і розподіл загального прибутку.
3. Формування відпускних цін і їх вплив на прибуток.
4. Методи розрахунку та планування прибутку.

Дискусійне обговорення щодо шляхів ефективного розподілу та використання прибутку підприємств.

Практичне завдання щодо здійснення аналізу прибутку підприємства.

Тема 5. Необоротні активи підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності необоротних активів підприємств; порядку нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів; розрахунку показників ефективності використання основних засобів підприємств.

Питання до обговорення:

1. Економічна сутність і призначення необоротних активів.
2. Основні засоби підприємства, їх сутність та характеристика.
3. Знос і амортизація основних засобів.
4. Відтворення основних засобів та джерела його фінансування.
5. Нематеріальні активи підприємства: поняття та класифікація.
6. Амортизація нематеріальних активів.

Дискусійне обговорення проблем управління необоротними активами в цілому та ефективна політики їх фінансування

Тема 6. Оборотні активи підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності оборотних активів підприємств; визначення потреби у оборотних коштах; розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність і значення оборотних активів в діяльності підприємств.
2. Класифікація оборотних активів.
3. Організація оборотних активів.
4. Джерела формування оборотних активів.
5. Необхідність і методи планування потреби в оборотних активах.

Дискусійне обговорення теоретичних та практичних підходів щодо джерел формування оборотних активів.

Практичне заняття 2 .

Тема 7. Капітал підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності власного та позикового капіталу підприємств; формування власного капіталу на підприємствах; організації кредитування підприємств; оцінки вартості власного й залученого капіталу підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність капіталу та його роль в забезпеченні діяльності підприємств.
2. Власний капітал підприємств.
3. Позиковий капітал підприємств.
4. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу.
5. Банківський кредит у формуванні позикового капіталу.
6. Комерційний кредит як спосіб залучення позикового капіталу.
7. Фінансування підприємств на основі випуску корпоративних облігацій.

Дискусійне обговорення щодо способів та методів визначення доцільності використання позичкового капіталу підприємством.

Практичне завдання щодо аналізу формування та використання власного та позикового капіталу підприємства.

Тема 8: Оцінка фінансового стану підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності оцінки фінансового стану підприємств; проведення експрес-аналізу фінансового стану підприємств; здійснення комплексного аналізу фінансового стану підприємств; розробки рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємств.

Питання до обговорення:

1. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність та значення.
2. Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства.
3. Оцінка показників ліквідності балансу.
4. Оцінка платоспроможності підприємства.
5. Оцінка рентабельності підприємства.
6. Система показників фінансової стійкості підприємств та їх оцінка.
7. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Дискусійне обговорення щодо передумов та необхідності проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства.

Практичне завдання щодо оцінки фінансового стану підприємства.

Тема 9. Фінансове планування на підприємствах

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності фінансового планування на підприємствах; аналізу та систематизації інформації щодо фінансового планування на підприємствах; застосування методів планування діяльності підприємств.

Питання до обговорення:

1. Сутність фінансового планування на підприємстві, його цілі і завдання.
2. Основні види фінансового планування.
3. Фінансова стратегія підприємства.
4. Методи фінансового планування їх сутність та значення на підприємстві.
5. Поточне фінансове планування.
6. Оперативне фінансове планування.

Дискусійне обговорення факторів, що впливають на здійснення поточного і оперативного фінансового планування.

Практичне завдання щодо здійснення фінансового планування.

Тема 10. Фінансова санація та банкрутство підприємств

Мета: вироблення у студентів компетентностей щодо розуміння сутності та критеріїв банкрутства підприємств; визначення ймовірності банкрутства з застосуванням різноманітних методик; застосування фінансової санації підприємств та визначення можливостей її здійснення.

Питання до обговорення:

1. Фінансова криза підприємства, її сутність, причини та наслідки.
2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.
3. Фінансова санація підприємства та порядок її проведення.
4. Фінансові джерела санації підприємств.

5. Оцінка ефективності антикризових заходів.

6. Фінансові наслідки банкрутства та ліквідації підприємства.

Дискусійне обговорення щодо діагностики фінансової кризи на підприємстві.

Практичне завдання щодо здійснення оцінки ефективності антикризових заходів.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

КПЗ з дисципліни «Фінанси підприємств» виконується самостійно кожним студентом на основі сформованого випадковим чином вибіркового масиву вихідних (первинних) даних. Метою виконання КПЗ є оволодіння навичками застосування здобутих знань в процесі дослідження діяльності суб'єктів господарювання. КПЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. Кожен з пунктів КПЗ оцінюється за 100-бальною шкалою, а також визначається підсумкова оцінка (як середня арифметична з проміжних оцінок). Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту.

7. ТРЕНІНГ (ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ)

Тренінг з дисципліни «Фінанси підприємств» орієнтований на формування студентами системи базових знань з теорії і практики фінансових відносин суб'єктів господарювання, формування фінансових ресурсів, фінансового планування, організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання усіх форм власності та організаційно правових форм. До того ж оволодіння цими положеннями має виробити у студентів навички практичного використання знань щодо фінансових аспектів діяльності підприємств та інших суб'єктів господарювання у процесі прийняття виважених управлінських рішень.

Тренінгові завдання	Назва завдання	Мета завдання
Завдання 1	Розрахунок вартості залученого капіталу підприємства з врахуванням наявних платних та безоплатних джерел	– набуття навичок обчислення вартості залученого капіталу підприємства з врахуванням наявних платних та безоплатних джерел
Завдання 2	Розрахунок вартості власного капіталу підприємства за допомогою моделі оцінки капітальних активів (CAPM)	– набуття навичок обчислення вартості власного капіталу підприємства за допомогою моделі оцінки капітальних активів (CAPM)
Завдання 3	Розрахунок середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC)	– набуття навичок обчислення середньозваженої вартості капіталу підприємства (WACC)
Завдання 4	Оцінка вартості бізнесу (ринковий підхід, метод капіталізації нетто, метод капіталізації бруто, метод DCF)	– набуття навичок оцінювання вартості бізнесу (ринковий підхід, метод капіталізації нетто, метод капіталізації бруто, метод DCF)

Завдання видаються учасникам тренінгу для виконання поза аудиторією. В аудиторії представляють результати дослідження, здобутки, рекомендації та пропозиції у вигляді презентації.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Фінанси підприємств» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, надання якої традиційними методами організації навчального процесу неможлива. значну частину інформації студент отримує шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні за кожною темою нормативно-правових актів, що визначають засади організації фінансів підприємств, дослідженні питань передбачених робочою програмою дисципліни, написанні рефератів за наведеною тематикою та їх презентацію.

№ теми	Тематика	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	Особливості формування статутного капіталу підприємств різних організаційно-правових форм	9	14
Тема 2	Переваги та недоліки різних форм безготівкових розрахунків підприємств	10	13
Тема 3	Оптимізація грошових потоків підприємств	10	14
Тема 4	Джерела формування прибутку підприємств та їх оптимізація з точки зору максимізації прибутку	10	14
Тема 5	Переваги та недоліки різних методів нарахування амортизації на підприємствах	10	14
Тема 6	Дослідження існуючих підходів ефективного використання оборотних коштів підприємств	10	14
Тема 7	Переваги та недоліки використання власного і позикового капіталу на підприємствах	9	14
Тема 8	Формування раціональної системи оцінювання фінансового стану на підприємствах	10	14
Тема 9	Розробка та реалізація фінансової стратегії підприємств	10	13
Тема 10	Забезпечення фінансової безпеки підприємств в складних економічних умовах	10	14
Разом		70	138

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції; практичні та індивідуальні заняття, групова робота, виконання самостійної роботи, а також метод опитування, тестування.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Фінанси підприємств» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; залікове модульне тестування та опитування; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; оцінювання результатів КППЗ; виступи на наукових заходах; ректорська контрольна робота; екзамен; інші види індивідуальних та групових завдань.

11. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання: Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції інституту за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Письмові роботи (теоретична частика КПЗ) допускаються до захисту з коректними текстовими запозиченнями. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

12. КРИТЕРІЙ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Фінанси підприємств» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3
30%	40%	30%
1. Усне опитування під час заняття (6 тем по 5 балів макс 30 балів). 2. Письмова робота макс 70 балів	1. Усне опитування під час заняття (4 теми по 5 балів макс 20 балів). 2. Тестові завдання (20 тестів по 3 бали за тест макс. 60 балів). 3. Завдання 1 (макс. 20 балів)	1. Написання та захист КПЗ макс 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу макс 20 балів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ЗУНУ
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1 – 34		F (незадовільно обов'язковим повторним курсом)

13. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,

ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-10
2.	Проекційний екран	1-10
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox)	1-10
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-10
5.	Персональні комп'ютери, ноутбуки	1-10
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-10
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-10
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-10
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; PowerPoint тощо)	1-10
10.	Google Forms, Google Sheets	1-10

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Berk J., DeMarzo P. Corporate finance: the core .5th ed. London : Pearson, 2019. 816 p.
2. Brealey R., Myers S., Allen F. Principles of corporate finance 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 993 p.
3. Kuznietsova, T., & Lukianchuk, J. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. Bulletin National University of Water and Environmental Engineering, 1(101), 2023. С. 56-65.
4. Ross S., Westerfield R., Jaffe J., Jordan B. Corporate finance. 12th ed New York : McGraw-Hill Education, 2018. 1008 p.
5. Абрамова А. С. та ін. Теорія, методологія і практика господарсько-фінансової діяльності підприємств : колект. монографія. Полтава : Астроя, 2019. 254 с.
6. Аніловська Г. Я. та ін. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 439 с.
7. Бланк І. О., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 791 с.
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
9. Гуменюк М. М. Практикум із фінансів підприємств : навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича : Рута, 2020. 167 с.
10. Гурова К. Д. та ін. Економіка і фінанси підприємства: навч. посіб. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. 792 с.
11. Кодекс про адміністративні порушення від 07.12.1984 р. №8073-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
12. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. №2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
13. Кириленко О. Видатки державного бюджету України на вищу освіту в

світлі запровадження середньострокового планування [Текст] / Ольга Кириленко, Богдан Малиняк // Вісник економіки. – 2022. – № 3(105) : лип.-верес. – С. 152-168.

14. Козюк В., Шиманська О. «Фінансове посередництво та економіка» (Нобелівська премія 2022 р.) / В. Козюк, О. Шиманська // Вісник економіки. – 2023. – Вип. 2. – С. 217–232.

15. Марусяк Н. Л. Фінанси підприємства : навч. посіб. Чернівці : ЧНУ ім. Юрія Федьковича : Рута, 2019. 131 с.

16. Метошоп І. М. та ін. Економіка і фінанси підприємства : навч. посіб. / за заг. ред. І. М. Метошоп. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2020. 490 с.

17. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. №20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text>.

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. №242. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>.

23. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>.

24. Нікола С. О. Фінанси підприємств : навч. посіб. Одеса : ОНУ, 2020. 205 с.

25. Павленко О. П., Розмарина А. Л. Підприємство: економіка і фінанси : навч. посіб. Одеса : ТЕС, 2019. 212 с.

26. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

27. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. Постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. №148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#top>.

28. Порядок складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки: затв. Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 р. №205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15#Text>.

29. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. №514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>.

30. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. №1576-

XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>.

31. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. №1591-IX. Дата оновлення: 20.04.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n2>.

32. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. №3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

33. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2008 р. №2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>.

34. Рогов Г. К., Зінченко А. І., Пащенко О. В. Практикум з фінансів підприємств : навч. посіб. Миколаїв : НУК, 2020. 151 с.

35. Рудюк Л. В. та ін. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за наук. ред. О. В. Захарчука. Київ : Ун-т «Україна», 2021. 288 с.

36. Сотник В. В. Формування політики управління оборотними активами виробничо-торгівельного підприємства. In The 12 th International scientific and practical conference “Scientific progress: innovations, achievements and prospects”(August 21-23, 2023) MDPC Publishing, Munich, Germany. 2023. 254 p. (p. 203).

37. Трусова Н. В., Терещенко М. А. Фінансовий аналіз підприємства: методика та практика : навч. посіб. 2-ге вид. Мелітополь : Мелітоп. міськ. друк., 2019. 272 с.

38. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

39. Яцух О. О. та ін. Фінанси підприємств : навч. посіб. / за ред. О. О. Яцух. Мелітополь : Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк., 2018. 290 с.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Офіційний сайт Державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України». URL: <http://www.smida.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.